

Методичні рекомендації щодо організації самопідготовки

Методист ММК: Гнилицька Л.В.

Самопідготовка — одна з форм організації навчального процесу в групі продовженого дня.

Це обов'язкові щоденні заняття, на яких школярі самостійно виконують навчальні завдання в суворо відведений час під керівництвом педагога-вихователя.

Мета самопідготовки: прищепити учням навички самоосвітньої роботи, яким у повсякденному житті надають величезного значення. Зокрема враховують вік школярів, їх самоосвітні можливості, ефективність закріплення знань, отриманих на уроках.

Самопідготовка — це не урок. На відміну від нього ця форма навчання, незважаючи на те, що її організують не в домашніх, а в шкільних умовах, має за мету формування самоосвітніх навичок та характеризується самостійними навчальними діями учнів. На додаток до уроку в шкільних групах продовженого дня самопідготовка стає другою основною формою навчання.

Самостійна робота на цих заняттях передбачає вироблення навичок самоосвіти, самовиховання і сприяє всебічному розвитку особистості учня. Водночас виникають нові можливості в розвитку і формуванні в учнів позитивного ставлення до навчання, стійких інтересів і навичок для подальшої самоосвітницької роботи. Весь зміст роботи в години самопідготовки спрямований на всебічний розвиток і вдосконалення здобутих умінь самостійної роботи, формування навичок раціонального використання навчального часу.

Завдання самопідготовки в ГПД

- Розширення меж навчальної роботи;
- поглиблення змісту навчальних предметів;
- одержання доступних умов для самостійного засвоєння знань, умінь і навичок;
- закріплення й повторення вивченого на уроках матеріалу;
- тренування в застосуванні знань, умінь і навичок для їх міцного засвоєння;

- розвиток інтересу до навчання;
- набуття школярами навичок самостійної роботи;
- формування виконавських навичок.

Етапи проведення самопідготовки

I етап— організаційний. Під час нього створюються санітарно-гігієнічні умови для виконання домашніх завдань; учні готують необхідне навчальне приладдя; відбувається психологічне та емоційне налаштування на роботу; визначається час на виконання завдань.

II етап — підготовчий. Він передбачає: установлення зв'язку теми уроку та домашнього завдання; роз'яснення змісту домашнього завдання; інструктаж; повторення правил; виконання аналогічних вправ, прикладів. Це можна проводити як у традиційних формах вправ та завдань, так і в нестандартній формі дидактичної гри, подорожі, брейн-рингу тощо.

III етап— самостійна робота учнів. Завданням вихователя на цьому етапі самопідготовки є здійснення диференційованого підходу до учнів залежно від рівня їх самостійності та проведення індивідуальної роботи з трьома умовними групами учнів:

перша група— учні, які вміють працювати самостійно (призначення з-поміж них помічників-консультантів);

друга група— учні, які ще не зовсім опанували навички самостійної роботи під час самопідготовки;

третья група— учні, які зовсім не вміють самостійно працювати.

Самопідготовка в групі продовженого дня найчастіше має розпочинатися з ознайомлення зі змістом завдання; з'ясуванням можливих труднощів; обговорення разом із вихователем того, що потрібно повторити, щоб виконати певне домашнє завдання успішно.

У планах вихователів щодо організації самопідготовки особливу увагу потрібно приділяти використанню дидактичних матеріалів, форм контролю за роботою учнів, допомозі учням, які не встигають. Вихователь повинен передбачити, чим займатимуться учні, які найшвидше виконали завдання; як підбиватимуться підсумки самопідготовки.

IV етап— це контроль за виконанням домашніх завдань. Він містить самоперевірку (самоконтроль — учні самостійно контролюють виконання кожного домашнього завдання) та взаємоперевірку (в парах); перевірку домашніх завдань учнями-консультантами та заключний контроль вихователя (фронтальний, індивідуально-колективний, вибірковий).

V етап— підбиття підсумків самопідготовки, під час якого варто проаналізувати якість роботи кожного учня, групи учнів, відмітити старанних у роботі, кращі роботи учнів відібрати на виставку.

Бали у зошити вихователь не ставить!

Дозволяти переходити від одного виду домашнього завдання до іншого можна після самоконтролю учнів. Упродовж роботи вихователь може нагадувати учням про час, відведений на виконання завдань з предмета, що стимулює навчальну діяльність учнів.

Урачування та дотримання цих дидактичних вимог щодо організації самопідготовки учнів групи продовженого дня сприятиме ефективнішому здійсненню педагогічного керівництва домашніми завданнями учнів.

На уроці вчитель визначає ступінь складності та обсяг домашнього завдання. Для 2–4-го класу домашнє завдання має становити 1/4 обсягу завдань на уроці. Якщо ж вони перевищені, то позитивного результату самопідготовки досягти важко.

Тривалість самопідготовки визначена в часі залежно від віку учнів:

2-й клас— 45 хв;

3-й клас— 1 год 10 хв;

4-й клас— 1 год 30 хв.

Через кожні 20–25 хв самопідготовки доречною є невелика перерва. За 10 хв до самопідготовки дітям дають час на неорганізований відпочинок за межами приміщення, де проводять заняття. У цей час класну кімнату провітрюють, у ній проводять вологе прибирання.

У **шестирічних школярів** самопідготовки у прямому значенні не існує. Цей час вихователь використовує для проведення різноманітних дидактичних ігор, завдань творчого характеру, тренувальних вправ, що готують дітей до самостійної навчальної діяльності, сприяють виробленню навичок самоосвіти, самовиховання, а також усебічному розвитку особистості.

Для того щоб розвинути у дітей увагу, пам'ять, мислення, комунікабельність, вихователь добирає відповідні вправи, ігри, проводить спеціальні заняття. Учні люблять проведення таких занять у формі КВК, брейн-рингів, конкурсів, змагань. Такі розвивальні заняття формують в учнів позитивне ставлення до навчання, стійкий інтерес до знань.

Також доцільно для розвитку пізнавальної активності дітей, їх творчих здібностей (інтелектуальних, літературних, діяльнісних, художніх, театральних, вокальних) організувати для дітей роботу гуртків із різних напрямів. Це можуть бути драматичні та театральні гуртки, клуби за інтересами, гуртки технічного моделювання та з художньої праці. Дуже цікавими та пізнавальними для маленьких учнів є заняття в клубі «Чомучок».

Необхідно також оптимально організувати простір кімнати, де перебуває група продовженого дня. Доцільно, щоб у групі були такі центри: центр творчих ігор, центр ігор з правилами, куточок сюжетно-рольових ігор, куточок будівельно-конструктивних ігор, куточок дидактичних ігор, бібліотечний куточок, де розміщена дитяча та енциклопедична література, періодична преса для дітей. Це допоможе вихователеві диференціювати свою роботу, задовольнити та розвинути інтереси кожної дитини.

Одним із найкорисніших занять у групі продовженого дня є читання, адже воно має синтетичний характер. У першому півріччі ним займаються здебільшого діти, які вміють читати, в другому — воно є обов'язковим для всіх першокласників. Час, відведений на читання, у жодному разі не можна перетворювати на просте читання або урок позакласного читання. Вихователь повинен перш за все прагнути розвинути позитивне ставлення до читання як засобу самоосвітньої діяльності й активного відпочинку, сформувати стійку потребу в читанні й здатність працювати з різнохарактерними друкованими текстами. Під час занять вихователь створює умови, що стимулюють читацьку активність учнів, скеровуючи її у правильному напрямку. Свою роботу з цього питання доцільно узгодити з бібліотекарем, батьками.

Організація навчальної та творчої діяльності в групі продовженого дня передбачає в першу чергу регуляцію спілкування між педагогом та школярами, між учнями групи, між вихователем і одним учнем. Готовність й уміння успішно розв'язувати питання міжособистісного контакту є запорукою успішної навчально-виховної діяльності вихователя і молодшого школяра.

Вихователю потрібно пам'ятати, що він впливає на учнів методами виховання. Він не навчає, а привчає учнів самостійно і відповідально виконувати свої обов'язки, проявляти при цьому трудолюбивість. Вихователь – провідник задумів вчителя, він його перший і надійний помічник.

Вихователь – центральна фігура навчально-виховного процесу в позаурочний час. Від нього залежить якість підготовки учнів до уроків. Його робота складна, багатогранна і вимагає ретельної підготовки. Розробляючи план проведення самопідготовки, він повинен передбачати в ньому:

1. Навчальну і виховну мету, місце проведення занять.
2. Характер домашніх завдань, раціональні способи їх виконання (розв'язок задач, додаткових вправ).
3. Засоби для забезпечення самостійної навчальної діяльності учнів (інструктажі, методичні поради, пам'ятки).
4. Активізацію розумової діяльності і розвиток пізнавальних інтересів учнів (розумова гімнастика, дидактичні ігри, цікаві наукові повідомлення).
5. Вироблення в учнів умінь самостійно здобувати знання (додаткові джерела інформації).
6. Здійснення індивідуального і диференційованого підходу до учнів.
7. Використання наочного, роздаткового дидактичного матеріалу технічних засобів навчання.
8. Форми учнівського і свого контролю за якістю виконання учнями завдань.

Таким чином, успішне проведення самопідготовки залежить від ряду обставин, які є складовими частинами навчально-виховного процесу.

Дані рекомендації не обмежують вихователя у формах, методах і прийомах проведення самопідготовки. Творчий підхід вихователя до них, з врахуванням конкретних умов школи, учнівського колективу допоможе поліпшити якість знань учнів, виховати в них позитивне ставлення до навчання.

План – схема конспекту роботи вихователя

I. Прийом учнів вихователем (15 хв).

1.1 Організація чергування у класі, дотримання санітарно-гігієнічних правил.

II. Обід. (30 хв)

Мета: закріплювати елементарні знання і навички з особистої гігієни, привчати дітей до чистоти й охайності, до культури поведінки за столом, виховувати навички користування столовим приладдям.

1. Підготовка до обіду. (10 хв)

- Інструктаж черговим;
- Накривання столів черговим;
- Нагадування учням правил поведінки за столом, миття рук (перевірка наявності рушників);
- Бесіда з дітьми, які не мають гігієнічних навичок.

2. Приймання їжі (20 хв).

III. Активна оздоровчо-виховна прогулянка (1 год).

Мета: забезпечити активний відпочинок дітей на свіжому повітрі, розривати м'язову систему, покращувати роботу серцево-судинної та дихальної системи, підвищувати працездатність, виховувати кмітливість, дружелюбність (вказати ігри та їх зміст).

1. Організоване повернення в клас. (10 хв)

VI. Година спілкування (залежить від вікових особливостей учнів)

Тема: _____

Мета: _____

Обладнання: _____

Очікувані результати: _____

(стислий хід заходу)

IV. Самопідготовка .(Тривалість самопідготовки визначена в часі залежно від віку учнів):

Мета: організувати виконання учнями домашніх завдань, надавати колективну та індивідуальну допомогу учням, використовувати раціональні способи перевірки та самоперевірки виконаного учнями завдання, сприяти розвитку пізнавального інтересу та самостійності.

1. Організація дітей (відмітка в журналі про відсутніх учнів): робота учнівського самоврядування класу (староста, учбовий сектор, санітарний сектор, чергування в їдальні та по школі).

2. НТР (міні-інструктаж щодо організації робочого місця)

3. Робота вихователя з щоденником взаємозв'язку, «кур'єрською карткою»:

— засвоєння матеріалу на уроці;

— індивідуальна допомога;

— домашнє завдання та його регламент;

— окремі поради.

4.Підготовча частина: складання плану роботи учнями, з'ясування змісту завдань, виокремлення головного в роботі, отримання консультації про необхідний дидактичний матеріал, посібник (10хв.). Організація роботи учнів-консультантів, групових видів роботи, індивідуальної допомоги.

5.Організація самостійної роботи учнів

- Виконання учнями письмового завдання з математики.
- Виконання учнями письмового завдання з української мови.
- Година читання.

Предмети	1 клас	2 клас	3 клас	4 клас	5 клас
Читання					
Письмо					
Математика					

Предмет	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас	10 клас

6. Релаксаційна пауза (10 хв)

7. Підбиття підсумків самопідготовки: аналіз позитивних та негативних сторін, недоліки у роботі учнів, само оцінювання та оцінювання виконання завдань учнями.(10 хв)

VII. Підвечірок (15 хв)

VIII. Активна прогулянка. (30 хв)

Мета: забезпечити активний відпочинок дітей на свіжому повітрі, розривати м'язову систему, покращувати роботу серцево-судинної та дихальної системи, підвищувати працездатність, виховувати кмітливість, дружелюбність (**вказати ігри та їх зміст**).

IX. Заняття за інтересами(45 хв)

Мета: Закріпити з дітьми вміння правильно тримати олівець, пензлик, ножиці в руках. Розвивати художньо-естетичний смак. Виховувати позитивне ставлення до художньої праці.

Тема: _____

Мета: _____

Обладнання: _____

Очікувані результати: _____

(стислий хід заняття)

X. Вечеря. (30 хв)

XI. Передача дітей батькам (опікунам).